

یا لطیف

دشتیار

شرکت کشاورزی

تولید و تأمین عمده بذر و نهال اصلاح شده
Email : iran_dashtyar@yahoo.com

تأسیس ۱۳۷۱

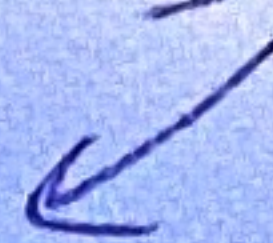
گل کاوزبان ایرانی

Echium amoenum

از خانواده : *Boraginaceae*

طوزبان اردویی

Boostan: 09138000844

نشریه تحقیقی ترویجی شماره ۱۲

اصفهان، خیابان هشت بهشت شرقی، جنب مجتمع تجاری بهشت پلاک ۸۸۲

کد پستی: ۸۱۵۷۶۴۴۱۸۱ تلفکس: ۰۳۱۱-۲۶۴۱۶۱۳ همراه: ۰۹۱۳۱۱۳۷۲۶۸

گیاه شناسی:

گاوزبان ایرانی گیاهی علفی دوساله یا چندساله، بومی مدیترانه، اسپانیا و آفریقای شمالی است دارای ساقه‌هایی شیار دار و کرکدار که ارتفاع آن به ۶۰ سانتی متر می‌رسد. گیاهی است روز بلند و بسیار مقاوم به سرما، برگها ساده و پوشیده از کرکهای خشن، گلها به رنگ آبی، سفید و بنفش می‌باشد، رنگ بذر در ابتدا سبز سپس قهوه‌ای و در نهایت سیاه رنگ می‌شود. وزن هزار دانه‌ی آن ۱۵-۱۴، و به ۱۹ گرم هم می‌رسد و یک گرم بذر حاوی ۷۰-۶۰ عدد بذر است.

قسمت مورد استفاده:

اختصاصاً گل آن مورد استفاده قرار می‌گیرد

ترکیبات شیمیایی:

گل‌ها و برگهای آن حاوی موسیلاژ، مواد قندی، ساپونین، تانن و اسید سیلیسیک است. یکی از غنی‌ترین منابع اسیدهای چرب اصلی به شمار می‌رود به طوری که به عنوان غنی‌ترین منبع اسید لینوئیک شناخته شده است. گل‌های این گیاه ایرانی فاقد هر گونه آکالوئید و تانن است و فقط ترکیبات فنلیک در آن وجود دارد. شامل املاح کلسیم، پتاسیم، آهن و منیزیم می‌باشد که میزان املاح کل ۱۴/۹۶٪ و املاح نامحلول ۰/۹٪ است.

محیط شناسی و بررسی رویشگاه:

شرایط آب و هوایی کوهستانی سردسیر و نیمه مرطوب که در بهار و تابستان بارندگی داشته باشد برای گیاه مناسب‌تر است. پراکندگی آن بیشتر در زمینهای دیده می‌شود که تحت تاثیر تابش ملایم خورشید قرار داشته باشد و از مواد ازته غنی باشد در بلندی‌های رامسر، رودسر و شهسوار و استان قزوین به صورت خودرو می‌روید، جوانه زنی گیاه به درجه حرارت پایین، میزان تشعشعات و کیفیت بذر بستگی دارد. به نظر می‌رسد در مناطق با بارندگی ۲۵۰ میلیمتر به بالا به صورت دیم مستقر شده و به حیات خود ادامه دهد.

زراعت:

تکثیر به وسیله دانه و برای یک هکتار ۲۰-۱۰ کیلوگرم بذر خالص نیاز است. کشت در زمین‌های مرغوب، شخم زده، کوددار، سست، مرطوب و آفتابگیر در پائیز و بهار صورت می‌گیرد. دانه را با دست یا دستگاههای مخصوص (ردیف‌کار) در زمین می‌کارند و پس از جوانه زدن و پیدایش گیاه جوان فاصله آنها را نسبت به هم به نحوی تغییر می‌دهند که هر گیاه از گیاه دیگر ۳۰ سانتی متر فاصله داشته باشد از هر هکتار زمین زراعی معمولاً معادل ۹۰۰-۱۱۰۰ کیلوگرم سرشاخه گلدار تازه بدست می‌آید. پس از برداشت محصول آن را در هوای آزاد در سایه یا در خشک کن در حرارت ۴۰ درجه سانتیگراد خشک می‌کنند. کشت پیش‌کار سبب افزایش عملکرد نسبت به کشت پس‌کار می‌شود. بهتر است گیاه در بهار کشت شود.

نیاز کودی:

ریشه گیاه به کود دامی نپوسیده حساس است و به سرعت می‌خشکد و بهتر است از کود کاملاً پوسیده استفاده گردد. استفاده از کودهای معدنی در مراحل داشت توصیه نمی‌گردد. کود ازته را در اوایل مرحله چند برگه شدن گیاه (رزت) به میزان ۲۵۰ کیلوگرم در هکتار به صورت سرک به گیاه داده می‌شود که موجب افزایش راندمان محصول می‌گردد.

نوع خاک:

در زمین های مرغوب، حاصل خیز و آفتابگیر می روید، در خاکهایی بازهکشی مناسب و نور کامل خورشید رشد خوبی دارد، خاکهای خشک و فقیر را تحمل می کند، در محدوده $PH=4/5-8/2$ می روید ولی PH مناسب گیاه ۶/۶ است. در خاکهای متوسط تا سنگین و با آب شور قابل کشت می باشد و حتی توصیه می شود برای اصلاح این گونه خاکها، در آنها کاشت شود. طی تحقیقی در اصفهان به دلیل شرایط خاک منطقه، کمی ارتفاع و شرایط اکولوژیکی گیاه بتدریج پژمرده و خشک شد و به مرحله گلدهی نرسید. این گیاه با آب و هوای اصفهان سازگار نیست و در این منطقه رشد نمی کند.

مبارزه با آفات، بیماری و علف هرز:

به طور کلی گیاهان دارویی مقاوم به آفتها و بیماری ها می باشند. بیماری خاصی روی این گیاه گزارش نشده و چون مبارزه شیمیایی صلاح نیست باید به مبارزه زیست شناختی پرداخت. برای کنترل علف های هرز از نطفه کش های قبل از رویش بایستی استفاده کرد و مبارزه با گراس های چند ساله باید پس از رویش گیاه و به صورت مکانیکی صورت گیرد.

زمان گلدهی و برداشت محصول:

دوره گلدهی از اوایل خرداد شروع می گردد. گل مرغوب گلی است که دارای دم سفید و گلبرگهای بنفش باشد، میزان عملکرد آن حدود ۱۱۰۰-۱۰۰۰ کیلو گرم گل تازه که ۲۵۰-۲۰۰ کیلو گرم گل خشک از آن به دست می آید. بسته به شرایط اقلیمی ۳-۴ چین برداشت صورت می گیرد که ۲۵۰۰-۱۵۰۰ کیلو گرم گیاه خشک به دست می آید. این گیاه مشکل ریزش بذر دارد متوسط عملکرد بذر خالص ۴۰۰ کیلو گرم در هکتار است. در بازار شهرهای مختلف از جمله مشهد، تبریز، تهران، اصفهان، نجف آباد، شیراز، بهبهان و اهواز گل این گیاه به فروش می رسد.

خواص و کاربرد:

بعضاً گل این گیاه به عنوان گونه بوراگوا (گاوزبان اصلی *Borago officinalis*) که تمام قسمتهای رویشی آن قابل استفاده است، در بازار ایران مصرف می گردد که گاوزبان اصلی گیاهی دیگری است با خواصی تقریباً متفاوت از گیاه اکیوم که در فصلی جدا آنرا معرفی خواهیم کرد. مع الوصف گل اکیوم نشاط آور، مدر در درمان برونشیت و بیماری های تنفسی، سرفه، ورم کلیه و تقویت قلب و نیز در آشپزی در ترشیجات و سالاد از آن استفاده می شود در مشروبات و نوشیدنی ها نیز کاربرد دارد مؤثر برای دفع جوشهای دهان و برفک دهان.

منابع:

- ۱- دکتر هادی صمصام شریعت، پرورش و تکثیر گیاهان دارویی، انتشارات مانی، ۱۳۷۴
- ۲- دکتر محمد خانی، بخش تخصصی گیاهان دارویی، انتشارات دانشگاه شهرکرد، ۱۳۸۶
- ۳- حسنعلی نقدی بادی و همکاران، مروری بر گیاه گاوزبان، فصلنامه گیاهان دارویی، شماره ۲۴، سال ششم، پاییز ۸۶
- ۴- غلامرضا محمدی، نتایج کشت گیاهان دارویی، انتشارات موسسه تحقیقات جنگلها و مراتع، شماره ۱۱۷، سال ۱۳۷۳
- ۵- مجتبی معقول و همکاران، منتخبی از پایان نامه های دکترای داروسازی در زمینه گیاهان دارویی، انتشارات وزارت جهاد کشاورزی، سازمان جنگلها و مراتع کشور شماره ۱۲۲، سال ۱۳۶۸
- ۶- فرانک علیدوستی، لیست و اطلاعات ۳۹۰ گونه دارویی استان اصفهان، مرکز تحقیقات منابع طبیعی و امور دارم، ۱۳۷۴
- ۷- سایتهای اینترنتی
- ۸- آرشیو اطلاعات تجربی و کاربردی بخش تولید و فرآوری گیاهان دارویی و صنعتی شرکت دشتیار